

Året 1915.

Oftredadgar och mörka år — ingen vet hvad kan hända. Mot oss ett hotande öde står, kanske oss stormen med fasa när, innan du, är gått till ända.

Ännu i kojorna lyser det ljus och braser brinna på härdens, frid och stillhet kring våra hus, men långt i fjärran är dån och brus från stormen ute i världen.

I ångest och ånskan vi ställa på och bida den mörka stunden, när världens stormvind till oss skall nå att härja och krossa och sönderläsa vårt land och rike till grunden.

Väliden och riken de störta omkull och fredaängeln stamma tiger, jordens krets är på plågkor full och röd af blod är den svarta mull och jämmer mot himlen stiger.

Hvad bär du i skötet, du nya år, som fram öfver världen skrider, skall kval du skänka oss röda sår, skall verop höras, när fram du går med storm och med bittra tider.

Och skulle så ske efter hundra år af fred och af stilla lycka, så må vi ha kraft när stunden oss när att härma ödet och djupa sår — att segen vårt land må smyka. Leon Larsson.

Med en hemvändandes ögon.

Amerikanska smäkttagelser i Sverige. Af Peter Norden.

Det är en känd och ofta vittnad sak, att till Sverige hemvända svenska amerikaner, vare sig de tänka stanna här eller blott åro öfver på besök, icke sedan det första återseendet förtjusning gått öfver, riktigt kunna trifras här hemma. Rätt mycket är sagt om anledningen till denna oenstämdhet, mindre af patienterna själva, som i allmänhet ha mycket oklara besked att lämna om sin åkomma, än af deras mer eller mindre välviljiga läktagare.

Om en svensk, som ju lär vara speciallist på de båda kategorierna "trefligt" och "otrefligt", inte trifs, så är det naturligtvis emedan det på något sätt är otrefligt omkring honom, emedan vissa trefnadsmöjligheter saknas i den dagliga dieten, vissa trefnadsvarigheter beredas honom i de dagliga tingena. Den hemvändande svenskamerikanen, som har en annan tillvarseformans erfarenhet att göra sina, i mycket säkert half eller helt undermedvetna, jämförelser med, drar sina — likaledes undermedvetna — slutsatser och reser sin kos igen.

Men hvad är det så, som gnager så enligt? Kanske uttolkarne vid diagnosens bestämmande äro fallna för att så öfver än efter vänt.

Man har ingen anledning att förut-sätta några mera djupgående eller vidtfattande samhällsretoriska spekulationer hos patienten. Hans tid är sammantatt icke endast af myskiska timmar utan af små hvardagliga minuter. Det är de små stötestenarna i hans väg, som göra sulorna ömma, och det är icke några apokryfiska bergbestigningar han stutar på. Det är de små förgelserna som förgära honom, icke det nationella programmet.

När jag nu efter åter en vistelse i Amerika kommer hem och ikläder mig en europäs och svenska kespelse, så har jag därför med särskild noggrannhet gifvit akt på hvad det i mitt eget fall är i det lilla och hvardagliga, som i förtone frapperar de ögon, hvilka ännu se liksom utifrån, och hvad som skorrar i nerver, hvilka varit ständiga i en annan tonart. Just i dessa små iakttagelser — af hvilka några här äro återgifna — kan man vänta att finna en väglädslig i sitt sökande af det större och sammanfattande "reason why", det tydliga "därför", som förklarar alla frågorna om vantrofnadens orsaker.

Jag läste för en tid sedan några rätt virrigt sammantattade reflektioner öfver "Amerika genom europiska glasögon" af Johannes V. Jensen. De slutade emellertid med en kläm, som etsade sig i minnet. När man kommer hem igen, sade han ungefär, så märker man att man haft det för bra i umgänget med sina medmänniskor. Här hemma blir man jämt utsatt för frontens och sarkasmens skedvatten. Här är så myllrande trängt, att man genom sällpningen mot omgifningen får en oändlig massa facetter — i Amerika däremot får man rikliga plåtar för hela sitt väsen, man känner sig rand.

Ja, Jensen har nog rätt i detta. Dock är han alltför mycket den af sin egen aprioristiska öfverlägsenhet genomsvadade (här — försurade) europen, när han fortsätter med att påstå, att den verkliga kulturen och den verkliga intelligensutbildningen icke kunna få sin sista afslutning utan att världen gör en önd. Här hemma gör det önd, därute slipper man just den plågan, som stannar i följd därpå på ett litte trappsteg.

Äck, lifvet gör nog öndt i Amerika också. Vi måste göra hvarandra öndt, ty sådana är världen, sunka europen och trösta sig med sina i dy-sterheten rätt klient bristjrande facetter.

Men vi behöfva åtnimstone inte göra hvarandra öndt, tycker amerikansen med en slags själfklar själf-

säkerhet. Och han bibehåller sitt fasta, ungdomliga ansikte äfven sedan häret hvitnat.

Kan verkligen detta småaktighets och den andliga kaxen det äro det skedvatten vara en så befruktande faktor för kulturens och personlig-hetsvärde utveckling?

Jag kom in i morse och skulle ha mitt Svenska Dagblad i tidningskon-toret. Lade tio, öre på disken. Bredvid mig kom en herre som lade fram sin förmöring i samma goda syfte. Individens bakom disken hade under tiden ur kassalådan framtagit två två-öringar och en ettöring för att ge mig tillhålla. Han lade mynten bredvid förmöringen, och då jag gifvetvis håll-er ville ha ett kopparsmynt i fickan än tre. — Låt jag växeln ligga och tog den hela förmöringen.

Men det skulle jag inte ha gjort i Jensens facetterade del af kulturvärlden. — Hör nu sade individen med af genomkultiverad vana fulländad förtillskicket, hör nu! herrn ska väl ta di pengar, som jag lägger fram!

Där fick jag mig alltså en liten välbehöflig sällpning. Jag vill naturligtvis inte påstå, att jag nödvändigtvis skulle, utan att ana förut, snabbt öfver samma mått af intelligens och samma speciella metod, att dra kunder, om den lilla tragikomediens utspelats i cigarrboden näst intill. Men jag vill å andra sidan påstå, att just detta slag af förargelse är typiskt för hvad man sällpner i Amerika; det är tack vare frivarnen af dylikt som den be-häfliga "rundhets" känslan infinner sig; det är denna brist på öndliga kanter, gaddar och negativt enligt regeln, att duo negativa affirmanter — som gör att man tär upp och känner sig tryckt, känner sig som medmänniska i Europa känner man sig alltför ofta som motmänniska. Man måste liksom alltid vara på sin vakt, alltid balansera. Den slingrande stigen genom jämmerdalen är icke endast törnbeströdd, utan hvilar äfven af känsliga med-passagerares liktorner. Hur man blir sig åt, räkar man illa ut.

Jag kommer med i hissen och märker, just som den stannar vid botten-väningen, att en herre, en af gran-narna i huset, står och väntar på den. Jag håller naturligtvis upp grunden för passagerarombudet och lyser, rent af amerikansk vana, upp till ett fryntligt tillmötesgående och — hvar-för inte? — något litet gemyttigt ord i förbitarten.

Tror någon det? Det blir naturligtvis ingenting af med gemyttigheten eller den tånade fryntligheten. Jag är ju en orepresentad främling och alla försök till otillbörliga närmanden skola ju på sin höjd behandlas med isakall korrekthet.

I den bilik, hvarmed jag sökte hans, fanns ansatsen — lyckligtvis inte mer än ansatsen — till en vänlig med-människlighet. Svaret i hans bilik är uteslutande mistänksam fröndlighet. Jag ser ju genast, att han saknar hvarje förståelse af det lilla trefnads-moment, som vi skulle kunnat bereda hvarandra och kommer af mig, innan jag hunnit att efter svensk synpunkt kompromettera mig. Det är med ett förtjusande du-ångår-mig-ite-skap som de trogna grannarna gå förbi hvarandra.

Men sådant gör öndt, när man kommer från Amerika. Där titta gran-narna in till den nyinfunnade famil-jen och hora om de kunna stå till tjänst på det ena eller andra sättet under flyttningens besvärigheter med ett redskap, ett råd, en adress. Där nicka hvarandra åt hvarandra, när de rikas i trapporna på väg till eller från sitt arbete och fråga, om man störde genom att spela piano litet för flitigt kvällen förut, och sedan ny-komlingen hunnit att bli hemtam fråga man honom, om han trifs. En kväll kommer familjen näst intill på visit för att, som de säga, vara litet "neighbourly". Visiten innebar inga förpliktelser hvarken i fråga om fort-satt "umgänge" eller "bjudningar". Syftet är uteslutande det angifna. Man får på detta sätt den trygga och trif-summa känslan af att be tillsammans med människor, med hvilka man har något gemensamt, under det att man här hemma isolerar sig i sina starkt bestyrkade fästningar och aldrig så mycket som ser åt hvarandra. Stimul-stone icke utan att ge uttryck åt sin tingaktande likgiltighet, allt under det att man tillåter sig ungefär hvilka hänsynslösheter som helst via lyhörda väggar och trossbottnar.

Mötet vid hissen påminde mig om en annan till samma kapitel hörande episod, som jag upplefde sist jag bodde i därhemma. Jag tog hvarje morgon samma spåravn in till staden och bodde i samma hus, bredvid mig, på plattformen. Vi kände hvarandra genom att ideligen se hvarandra och visste ömsesidigt, att vi voro grannar.

Jag kom ju inte från Amerika den gången och gjorde inga närmanden. I sådana fall som om jag sett honom förut, alldeles som sedan kräfer. Så en morgon, när vi skulle erlånga af liften, tappade antingen någon utaf oss eller konduktören en thöring. Först blef det ett sådant där plötsligt "förekommande" ifrigt gemensamt sökande, och sedan det undanstuckna väl var ertappadt, blef det en del diskussion om hvems slanten var. Men märk väl: Konduktören talade till oss båda som ett ödesbildadt tillfälligt kollektivum och den okände talade till konduktören och jag talade till konduktören. Men den okände och jag talade icke till hvarandra. Nu tryckte sig hjälpligheten kunde vara driven läst nog och begick den oerhörda djärfheten att rikta någon liten an-märkning direkt och okränkligt till den okände. Han svarade verkligen, men ett så kort, ett så afböjande och allt afkillpande "Ja" har jag aldrig

Studier i sociala reformer.

För Svenska Canada-Tidningen. Af Gust Carlsson.

MILITARISMEN.

Krig är det af Gud in-rättade elementet, hvori människans sådaste ka-raktär tröder i dagen och det förtusan skulle världen ruttna bort och gå upp i materialismen.

Med militarismen mena vi det moderna krigsväsendet, som är rådande i våra dagar i hela Europa med undantag af England.

Vi ämna i denna uppsats spåra dess uppkomst och följa dess utveckling till närvarande tid, för att sedan kunna tala om dess förhållande till sociala reformer.

Under feodalismen måste de mindre furstarna och vasallerna skaffa krigs-folk åt konungen eller kejsaren. Men genom den franska revolutionen 1789 upphörde detta system delvis och en ny förordning upptogs.

En af de orsaker, som föranledde denna stats omhävning var den från England och Amerika till Frankrike införda frihetsöfning. Man har uppdelat denna idé i tre principer:

Den första har blifvit kallad fri-hetsprincipen; därmed menades i första hand folkets frihet att styra sig själf och att välja sina egna styres-män samt bortskaffandet af den ärt-liga enväldsmakten som utövades af konungar "med Guds nåde".

Den andra har fått namnet jämlik-hetsprincipen. Därmed menades infor-mandet af allmän rösträtt grundad på allmän medborgarrätt, samt borttagan-det af präst- och adelstånd.

Den tredje har blifvit nämnd bro-derskapsprincipen. Folkets rätt att in-bördes, som individer utan präst- och adelståndets diktamen och påfvens auktoritet, bestämma om statens och konungens styrelseätt.

Dessa principer önskade Frankrike, efter konungamakten bortskaffad, och republikens upprättande, utbreda i hela Europa. Därför uppkallades 1796 genom värfning tre stora arméer; för eh af dessa blef Napo-leon Bonaparte ledare. Här finna vi början till den moderna militarismen: en värfvad och af staten under-hållen armé.

Emellertid dröjde det icke länge förran Napoleon genom sina värfvade trupper och sitt fältherregent blef herre öfver hela Europa från Lissabon i norr och till Rom i söder. I stället för frihet kom det militärvalde.

Emellertid under det att Napoleons soldater höllo och bevakade de i Preussen intagna fästningarna, höll den tyska filosofen Fichte sina ryktbara nationalföreläsningar i Berlin och Arndt Kreusers fosterlandssånger sjöngos i Preussen. Detta hade till följd att en nationalkänsla uppvaknade hos folket.

Vid denna tid, 1808, var baron von Stein premiärminister i Preussen. Han insåg nödvändigheten af en föränd-ring i de sociala förhållandena. Be-folkningen var till två tredjedelar "serfs" eller slafvar och en nation af slafvar kunde icke uppstå. Stein insåg detta, men som han måste afträda som minister, införde hans efterträdare Hardenberg reformen och införde allmän medborgarrätt.

Vid samma tid var Scharnhorst krigsminister och han omdanade här-ordningsväsendet och införde all-män medborgerlig värn-plikt. Detta är andra steget i den moderna militarismens utveckling. Sedan dess ha andra länder följt Preussens exempel, med undantag af För-enta Staterna, England och dess kolonier. I Sverige uppkom beväringss-inrättningen 1812, "hvarje svensk yng-ling mellan 20—25 år skulle vara plik-tig att själf eller genom annan person deltaga i fäderneslandets försvar".

Sedan ändrades denna inrättning år 1878 till allmän medborger-lig värnplikt.

Emellertid började Preussen att hö-ja sig i makt. Sedan Wilhelm I 1861 bestigit tronen utnämnde han Otto von Bismarck till premiärminister. Han var en motståndare till de nya frihetsöfningarna och en älskare af mo-narkien. Han uppställde som mål för sin sträfvan återupprättandet af det tyska riket eller kejsardömet genom det preussiska konungahuset. Att ar-beta för republik eller att reducera konungamakten till samma nivå som riksdagens eller höja riksdagen öfver konungen såsom parlamentet i England, det kunde icke Bismarck tänka sig. Hans sträfvan var att stär-ka huset Hohenzollern med "Eisen und blod" (= järn och blod); därför fick han namnet "järnkanslern".

Hvarje försök af riksdagen att in-skränka konungamakten satte Bis-marck sig emot och undertryckte; därför kallades han också "parlament-tämjaren". För att utföra sina planer, måste armén ytterligare förbättras. Då riksdagen motsatte sig hans planer på grund af för höga skatter tog han saken i sin egen hand och genom-förde planen. Detta är det tredje ste-get i den moderna militarismens ut-veckling.

På grund af denna utveckling och förbättring samt grundliga öfning rad med moderna skjutvapen och nya transportmedel, kunde Preussen i kriget med Frankrike år 1870—71 vinna en förkrossande seger och som

bort maken till. Och sedan han alltså genom sin verbönda taktik öfver-vann till detta smårtanna afprutan-de på sin personliga okränkbarhet, vände han demonstrativt ryggen till och började stormbråka. Där fick jag för jag ville vara "neighbourly". Men hvartil har astronon skal om inte för att skydda sig från att bli upplä-skad!

(Forts.)

resultat därpå blida det tyska kejsar-dömet, som nu består af 26 mindre eller större riken och furstedömen. Egged af denna fyande framgång har Tyskland sedan dess planlagt och ru-stat sig för utvidgandet af sitt väld i Europa och för att likt England för-skaffa sig kolonier samt i världshand-eln bli en konkurrent med England och Amerika. Med detta mål i sikte har Tyskland alltjämt utvidgat och förbättrat armén samt ökat flottan och allaredan sedan 1884 förskaffat sig fyra kolonier i Afrika, utgörande ett landområde fem gånger så stort som "Faderlandet" samt därjämte landvinning i Kina och på havets öar. Så är utvecklingen i vår tid.

Vi hafva nu följt den moderna mili-tarismen från dess början och funnit att den har sin upprinnelse i Frank-rikes kosniska frihetsöfning och att den sedan upptogs af Preussen, där den jämte andra länder har utvecklats till

hvad den är i våra dagar: den hvite mannens tyngsta börda.

Huruvida det nu pågående kriget skall öppna ögonen på Europas folk att inse nödvändigheten af att aflytta början, får framtiden utvisa. Det är att hoppas att så sker och att Mollets ord, anförda i början af denna uppsats, må glömmas och att tyskarna åter påminna sig deras gamla ordspråk "Leben und leben lassen" (= Leif och låt andra lefva).

Framdeles skola vi se huru milita-rismen stätt och står till sociala re-former. Nästa gång tala vi om uppkomsten af den moderna komersa-lismen. Gust Carlsson.

G. NOBLE, LÄSSMED. Dörrreper. Specialist på Yale-läs. Kassaskåpskombinationer. Rakhyllar alipnas. Tel. Garry 2040, 237 Notre Dame ave.

D. GEORGE Diskar, skåp, stolar och alla slags kontor- och hemmöbler repareras. Försind ringar i mellanväggar i kontor eller hem städas. — Möbler packas för skräppning. Tel. Sher. 2733

Möbler repareras, sättas rotting i och upp stappas. Frank polering och "hardwood finishing". 369 Sherbrooke St. Winnipeg.

CARBONPAPPER för Skrifmaskin — Blyerts — Stålpenna. Skrifmaskinsband för alla slags skrifmaskiner.

G. R. BRADLEY & CO., 304 Canada Bldg. Tel. G. 2999, WINNIPEG, MAN.

EVANS GOLD CURE, 22 Vaughan street, botar för alltid dryckesvana på tjugufatta dagar utan någon bortovaro från syresättning efter första veckan. Fullkomligt prövadt. 29 år i Winnipeg. Upplysning sändes i föregående slätt kuvert. Dr. D. R. Williams, examinerande läkare. J. W. Williams, manager. Tel. Sher. 14.

60 Man önskas att lära barberaryket. Endast två månaders lärotid. Fria verktyg, och lin betalas under lärotiden. Plåsar erhållas gratis. Kursen fullbordas med \$15 till \$20 lin i veckan. Vi ha hundratals platser där vi ha öppna egen affär. Större affärer på barberare öfver efter fri katalog eller, ännu bättre, besök oss. Om ni önskar blifva skickade bör ni läsa. INTERNATIONAL BARBER COLLEGE, Alexander Ave., Winnipeg, aa 1 dörv väster om Main St.

TILL SASKATCHEWANS FARMARE

Sälj icke edra afvelsdjur

Knapphet i panningmarknaden och krigspriser för spannmål eller brist på foder föranledde många farmare öfver hela Nord-Amerika att sälja sina kreatur, och den rikliga mängden på salubjudna kreatur tvingade ned prisen på dem.

Påverkade af dessa låga priser på kreatur och höga spannmålspriser ansågo många farmare, att det icke skulle betala sig att uppföda kreatur, och djur, som ännu icke voro färdiga, skickades till marknaden i stora kvantiteter och såldes till mycket låga priser.

Närvarande låga priser på kreatur kunna icke vara länge.

Kriget kommer med säkerhet att medföra en stor minskning af kreatur på den europeiska kontinenten, och från Europa blir säklingen vid krigets slut efterfrågan på afvelsdjur stor. Förlusterna på grund af mul- och klöfsjukan, som nu rasar i Förenta Staterna, hafva varit enorma.

Lägg härtill, att stora kvantiteter afvelsdjur hafva inköpts af packare, och det är ganska säkert, att en allvarlig brist på allehanda kreatur kommer att göra sig gällande i den närmaste framtiden.

Afvelsdjuren äro för få öfver hela världen.

och den farmare, som nu gör sig af med sina kreatur, får antagligen betala dyrt för att åter få en start.

Å andra sidan, när kriget är öfver och spannmålsprisen åter blifva goda, och FARMARE, SOM BEHÅLLIT SINA AFVELSKREATUR, BÖRA BLIFVA RIKLIGEN BELÖNADE.

Försäljningen af icke fullväxta djur, där sådan icke kunde undvikas, var beklaglig, ty den medförde orimligt lågt pris.

Om fodrade äfven med dyrt spannmål, borde det icke blifva någon förlust, när kreatursprisen blifva normala, som de böra blifva, då den myskta leveransen upphör. Detta måste snart inträffa.

Får äro de bästa utrotare af ogräs.

Stora arealer af denna provins äro lämpliga för fårärfvel, och tiden är inne för att utveckla denna. Får medföra förtjänst. En färdjord, som icke gifver hundra procent, är dålig.

De gifva dubbel vinst, nämligen kött och ull. De äro ekonomiska att föda och lätta att handtera.

Och till största delen betala de för sig själfva genom att förstöra ogräs och göra jorden rikare och bättre. Köp början till en hjord, innan de goda afvelsdjuren äro slut.

Lägg icke alla edra ägg i en korg.

Inget åkerbruksland åtnjöt ständigt blomstring utan att hafva kreatur.

Resultatet af ett öfvergifva kreatursafveln endast, emedan spannmålsprisen äro tillfälligtvis höga, skall i längden visa sig olyckligt.

Då de flesta farmare öfver hela Amerika hängifva sig åt spannmålsodling, skall den kloke farmaren blicka ett eller två år framåt.

Regina, Sask., Februari 1915

Department of Agriculture